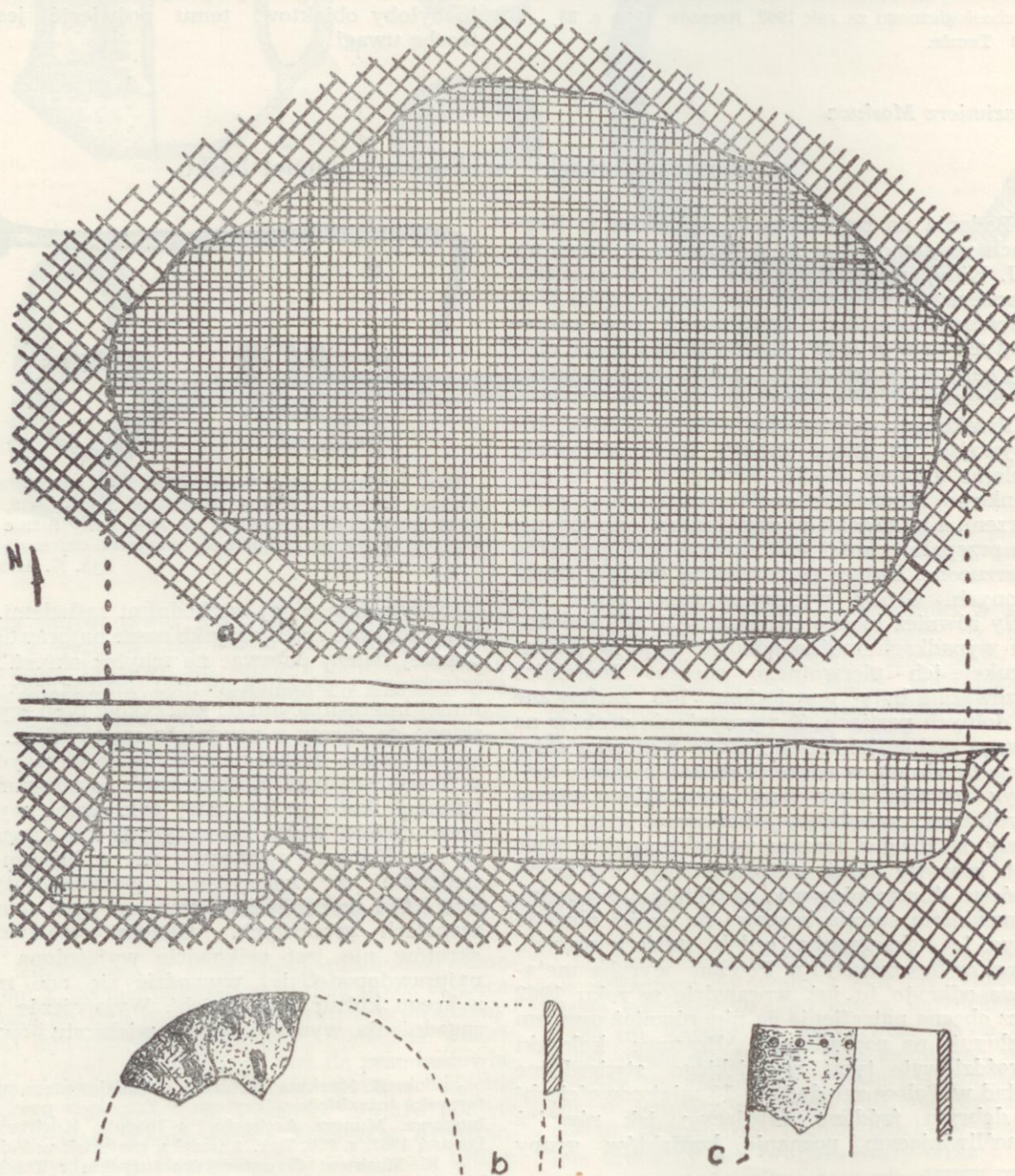

Osada kultury łużyckiej w Jarosławiu

Osada łużycka w Jarosławiu znajduje się w obrębie parceli J. Kopcia przy ul. Pawłosio-wskiej. Została odkryta w r. 1958 przez właściciela parceli, który niezwłocznie przekazał zawiadomienie o tym dr K. Gottfriedowi, dyr. Muzeum w Jarosławiu. Pierwsze drobne bada-nia przeprowadzili tu dr K. Gottfried i mgr A. Kunysz¹, a materiały przez nich uzyskane zło-żono w Muzeum w Jarosławiu.

Z uwagi na to, że stanowisku zagrażało znisz-czenie, w lipcu 1963 roku przeprowadzono tu z ramienia Konserwatora Zabytków Archeolo-gicznych Woj. Rzeszowskiego prace wykopalis-kowe. Kierowali nimi A. Kwolek i au.cr. Prze-kopano około 2,5 ara powierzchni. Odsłonięto i wyeksplorowano 7 jam. Rzuty ich pokazały się na głębokościach około 20–30 cm. Kształt jam był dość różnorodny, najczęściej zbliżony

Ryc. 1. Jarosław — osada kultury łużyckiej, jama nr 7; przekrój i profil jamy (a) ok. 1/25 w. n., ułamki ceramiki (b, c) ok. 1/5 w. n.

Rys. K. Moskwa

do owalu. Najmniejsza z nich, jama nr 3 miała średnicę 80 cm, wymiary największej, jamy nr 5 wynosiły 210 i 400 cm. Najbardziej interesującą okazała się jama nr 7, mająca kształt czworoboku o zaokrąglonych kątach. Posiadała wymiary 220 i 360 cm. Dno jej w części wschodniej występujące w głębokości 80 cm, w części zachodniej obniżyło się do głębokości 100 cm (Ryc. 1a). Wypełnisko jamy stanowił less, mocno zbity, koloru brunatnoczarnego oraz duża ilość grudek polepy, kości zwierzęcych, a także ułamki naczyń. Z tych ostatnich trzeba wymienić fragmenty naczyń z bardzo niewielką ilością domieszki o powierzchni niezbyt gładkiej, szarobrunatnej, posiadających rzad dziurek pod krawędzią (Ryc. 1c), ułamki naczynia dwustożkowego o powierzchni gładkiej, szarobrunatnej, ułamki misy o powierzchni gładkiej, szarobrunatnej z szyką lekko wgięta do środka, fragmenty placek — talerzy o powierzchni jasnobrunatnej z jednej strony gładkiej, z drugiej szorstkiej, posiadającej dołki paznokciowe (Ryc. 1b) oraz fragmenty czerpaka z szerokim taśmowatym uchem.

Zawartość innych jam przedstawiała się podobnie do opisanej. Warto podkreślić, że w prawie wszystkich spotyka się ułamki naczyń posiadających rzad dziurek pod krawędzią, szczególnie charakterystyczne dla naszej osady. Cechą bardzo istotną dla ceramiki z omawianej osady jest doskonały wypał i duża twardość, nieznane mi w takim stopniu w kulturze łużyckiej. Doskonały wypał i związana z tym duża twardość powierzchni znamionują ceramikę kultur okresu przedscytyjskiego i scytyjskiego, współczesnych kulturze łużyckiej, występujących na

wschód od niej na terytorium Ukrainy². Cechą wspólną dla cytowanych wyżej zespołów są także naczynia z dziurkami pod krawędzią. Nasuwa to wniosek o istnieniu wzajemnych kontaktów, co w odniesieniu do grupy tarnobrzeskiej sugerują także inne materiały, zwłaszcza wyroby brązowe, głównie kolczyki gwoździowate typu scytyjskiego stwierdzone tu dotąd w 7 miejscowościach³.

Osada łużycka w Jarosławiu, jakkolwiek nie przebadana w całości jest bardzo ciekawym przyczynkiem do wiedzy o grupie tarnobrzeskiej. Materiały odkryte w jej obrębie są obecnie w konserwacji i na szerszą ich interpretację nie można się narazie pokusić. Niemniej można w przybliżeniu oznaczyć wiek niniejszego obiektu, łącząc go najpewniej z okresem halsztackim.

1 A. Kunysz: Jarosław w pradziejach i we wczesnym średniowieczu. Rocznik Stowarzyszenia Młoińców Jarosławia. Warszawa 1961, s. 19 (powielane, na prawach rękopisu). Autor ten datuje wprawdzie niniejsze stanowisko na schyłek epoki brązu, co sugerowały uzyskane przez niego materiały, lecz wyniki badań obecnych skłaniają do późniejszego jej datowania.

2 Miałem różność przekonać się o tym, oglądając dużą ilość ceramiki w zbiorach archeologicznych Ki'owa i Lwowa w czasie podróży naukowej do ZSRR w r. 1961. Przy okazji pragnę złożyć serdeczne podziękowanie tamtejszym archeologom, a głównie R. A. Jurze, S. S. Berezańskiej, I. K. Świesznikowowi i W. P. Sawiczowi, którzy okazali mi wiele życzliwości i ułatwili mi zapoznanie się z interesującymi mnie zbiorami archeologicznymi.

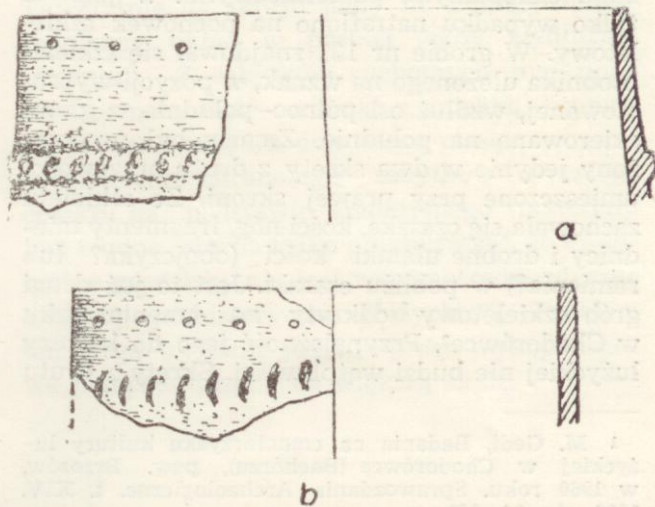
3 Por. K. Moskwa: Kolczyki gwoździowate z ementarzyska łużyckiego odkrytego w Trzósówce pow. Kolbuszowa. Munera Archaeologica Iosepho Kostrzewski. Poznań 1963, s. 256, ryc. 2 (mapka znalezisk kolczyków gwoździowatych w obrębie Polski).

Kazimierz Moskwa

Osada kultury łużyckiej w Woli Rzczyckiej powiat Tarnobrzeg

W związku z informacją uzyskaną od Wł. Werwińskiego, społecznego opiekuna zabytków archeologicznych, o istnieniu w Woli Rzczyckiej niszczonego stanowiska archeologicznego, we wrześniu 1963 r. podjęto tam drobne prace wykopaliskowe z ramienia Konserwatora Zabytków Archeologicznych Woj. Rzeszowskiego. Stanowisko to, oznaczone numerem 1 znajduje się w północnej części wsi, na łąkach gromadzkich, zwanych „Ługi”. Stanowi je kilka wydm piaszczystych, częściowo rozwianych przez wiatr lub uszkodzonych przez wywożenie piasku. Na powierzchni wydm zauważono drobne skorupy z naczyń kultury łużyckiej oraz ciemne plamy po rozwianych jamach.

Badania kierowane przez autora przy udziale R. Fedyka ujawniły istnienie czterech niewielkich jam, wypełnionych ciemnoszarym i ciemno-brunatnym piaskiem oraz uławkami naczyń, między innymi mis stożkowatych, garnków jajowatych z dziurkami pod krawędzią,

Ryc. 1. Wola Rzczycka pow. Tarnobrzeg, stan. 1 — osada kultury łużyckiej. Ułamki ceramiki (a, b), ok. 1/4 w. n.

Rys. K. Moskwa.